

Zoals, *nu*, ze alleen Leon Bloy nog ziet, al-tijd, als een maan, maar zoo ontzettend, groot, dat hij de heele aarde rood zou maken in zijn op-gang;

Met zulke pijnen dat gezicht, dat ze met verdooving ons zouden slaan, en wij er suf en begrijp-loos neer van zouden liggen;

Dat in zijn boeken weer en weer-komt als een treurige eindelooze melodie, la Face, la Face;

Zoals Verhaeren ze zag, in den tijd van zijn „Moines”; monniken als statuen; monniken met de hoogten van oude boomen, en den schemer in hun oogen van nooit door-loopene bosschen; en *hun* Christus;

Des vieux Christs hagards, horribles, écumants,

Tels que les ont grandis les maitres allemands, *)

Avec la tête en toque et les mains large-ouvertes;

Et les deux pieds crispés autour de leurs croix vertes.

En al deze verschrikkingen zoo vol geluid, gebeuren steeds alleen, of de horizonten de lijnen waren die stilten scheidten van dit gebeuren.

* * *

Dit is de eerste soort.

De tweede wijze, de tweede manier, is gansch anders.

De personen die geschilderd zijn toen, hebben heel vreemde oogen.

Zij kijken strak, oplettend, vóór zich.

Ze *zien* naar iets, maar niet naar dingen die vlak-bij zijn;

Ze hebben oogen of die nog vol zijn van wat ze tijden geleëen zagen;

Oogen van een *verleden*; dat al-tijd zou zijn;

Klare en schaduwlooze oogen.

Zoo zijn ook hunne landschappen; die achter ze zijn.

* * *

Die landschappen hebben even als de personen, groote analogieën bij groote verschillen.

Ze zijn altijd bijna in gelijk licht, en schaduw-loos; of soms maar even in lichte donkerheid.

Bergen er bij, of vlakland; en water met zwanen.

De bergen en 't land tijde-loos, en stilstaand. Daarom misschien — ik weet wel van Italië — zoo veel bergen omdat deze in hun staande grootheid en ongelijker, maar op den duur toch meer in evenwicht zijnde verlichting rustiger dikwijls zijn dan weien; melodien met heffingen, dalingen, zijn rustig-makender dan een enkele toon.

Het water er op is stil.

*) Verhaeren les Moines (Moine Sauvage).